

FISKEKOMMUNERNA

STRÖMSTAD TANUM SOTENÄS LYSEKIL UDDEVALLA ORUST TJÖRN GÖTEBORG
ÖCKERÖ VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

2021-05-23

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Delbetänkande av Miljömålsberedningen SOU 2020:83 Havet och människan,

Diarienummer M2021/00092

Fiskekommunerna organiserar nio kommuner i Bohuslän, vilka tillsammans med Västra Götalandsregionen samverkar med berörda intressenter för att skapa en bärkraftig utveckling av fiske- och vattenbruksrelaterade verksamheter utmed hela Bohuskusten. Kommunerna yttrar sig här som ett gemensamt nätverk utifrån den kompetens som byggts upp sedan mitten av 1990-talet, då nätverket startade sitt samarbete.

Fiskekommunerna har i remissmissiv daterat 22 februari 2021 angivits som remissinstans för Miljömålsberedningen delbetänkande SOU 2020:83 Havet och människan. Vi tackar inbjudan och möjligheten att lämna yttrande på delbetänkandet.

Sammanfattning

Fiskekommunerna, FK, konstaterar ödmjukt att stora delar av utredningens beskrivande och förklarande avsnitt utgör viktigt kunskapsunderlag i det fortsatta arbetet framöver. Miljömålsberedningen föregrep mottagningen av utredningen lite genom att i september 2020 hålla ett antal digitala frukostmöten under rubriken "Människan och havet 2.0". Fiskekommunerna ser sammantaget att om hela eller stora delar av utredningen realiserar så är det verkligen en havsmiljöförvaltning som byggs upp från grunden, bättre strukturerat och alla sektorer mer integrerat. Svensk havsmiljöpolitik - *Två punkt noll*.

När utredningen beskriver nuläge och tillstånd känner FK igen sig väl i problemen, vi hoppas därigenom att stora delar av förslagen i utredningen kommer realiserar så att havsmiljöarbete i Sverige verkligen får förnyad kraft och funktionalitet.

Utredningen har genom analys av nuläge landat i en rad konkreta förslag till förändringar. Det är en rad likalydande förslag till författningsförändringar som alla syftar till att tydliggöra Havs- och vattenmyndighetens (HaV) roll och ansvar samt förtydliga övriga olika sektorsmyndigheters roll och ansvar i havsmiljöarbetet och i relation till HaV. Något vi

upplever fungerar dåligt idag. Vad utredningen konstaterar i avsnitt 3.5 Nollalternativet – vad händer om ingen förändring görs är mycket viktigt för politiken att ta till sig.

Fiskekommunerna konstaterar att av de sakområden vi har intresse av är fiske (inklusive turismfiske) och interaktionen med miljömål väl utrett och innehåller en rad konstruktiva förslag. Vattenbrukets frågor förekommer mycket sparsamt i utredningen, men dess betydelse vill FK framhålla vikten av att dessa verksamheter också skall vara en integrerad del i framtida havsmiljömålsarbete.

På grund av utredningens omfattning och bredd har FK valt att fokusera på de sakfrågor som direkt berör de verksamheter och intressen som FK samverkar kring, dvs vad som sägs i Kapitel 17 **Förvaltning av fisk en del av havsmiljöförvaltningen**. FK har i genomläsning ändå konstaterat att för att konkret lösa havsmiljöproblemen behöver många olika delar samverka bättre och närma sig varandra. Att utredningen så tydligt lyfter att just fisket behöver bli en bättre integrerad del i övrig havsmiljöförvaltning (inklusive finansierade åtgärdsinsatser) är väsentligt

FK ställer sig därigenom övergripande bakom utredningens förslag med följande kommentarer och synpunkter utifrån utredningens kapitelindelning.

Kap 1. Författningsförslag

1.1 Förslag till havsmiljölag

Utredningen lyfter på flera ställen att havsmiljöfrågorna är i nivå med klimatförändringsproblematiken. De är också i ett övergripande perspektiv ”två sidor av samma mynt”. En separat klimatlag finns redan.

Fiskekommunerna ansluter sig till andemeningen med förslaget – att havsmiljöförvaltningen behöver lyftas till mer övergripande nivå, där alla väsentliga delar samordnas och regeringen får ett stärkt mandat att styra detta kontinuerligt med helhetssyn.

Det går att invända med att nya lagar skulle kunna urholka eller splittra miljömålssystemet. Fiskekommunerna tror att Miljömålsberedningen inte önskar en sådan utveckling som skulle motverka hela miljömålsarbetet.

1.2 Förslag om ändring i fiskelagen (1993:787)

20 §

Fiskekommunerna ser att förändringen kan uppfattas som att fiskeintresset försvagas mot naturvården. Men det framkommer tydligt i utredningen i övrigt (i framförallt kap 17 och 9) att syftet snarare är det omvända, att stärka dessa båda intressen i förhållande till varandra. Både genom att fiskets intressen lyfts tidigt i processer och att eventuella begränsningar skall baseras på kunskapsgrundade avvägningar. Fiskekommunerna anser det oerhört värdefullt att detta stärker vikten av helhetssyn på marinbiologisk mångfald ihop med ekosystembaserad förvaltning av alla kommersiellt viktiga ekosystemtjänster som vissa arter och dess livsmiljöer utgörs, men ”bevisbördan” skall inte enbart ligga på fisket. i ett avgörande.

Bilaga²

Ostron ändras till europeiska ostron (*Ostrea edulis*).

Fiskekommunerna konstaterar att en sådan ändring borde Havs och Vattenmyndigheten initierat för många år sedan.

Kapitel 2, 4-8, 10, 15, 18-19, 23-25Fiskekommunerna lämna inga kommentarer eller synpunkter

Kap 3 Problemets omfattning och allvar

3.5 Nollalternativet – vad händer om ingen förändring görs.

Hela eller delar av avsnittet skulle kunna användas som en ”Inledning av utredningen” konstaterande som många behöver ta till sig och reflektera över.

Kap 9 Ekosystemansatsen och ekosystembaserad förvaltning

Kapitlet förtydligar och ger djupare bakgrund till hela utredningen förklarar grunden till förslag om ny havsmiljölag och hur den skall verka överordnande till havsmiljö- och vattenförvaltningsförordningarna.

Kap 11 Havsmiljöarbete har många mål, kriterier, indikatorer och andra mätetal

11.5.1 Tydligare preciseringar av mål för havets miljötillstånd.

Fiskekommunerna delar utredningens bild i vad som återges i inledning av kap 11 samt förslaget att slå fast tre preciseringar (God vattenmiljö, God ekologisk status, Art och habitatstatus) kopplas till målen i respektive direktiv. Dessa är fastställda i nämnda förordningar och (förteckningar av arter och livsmiljöer hos Ospar/Helcom) till miljömål ”Hav i balans” verkar vara vägen för att förtydliga och styra miljömålsarbetet. Se sid 420.

Kap 12 Miljökvalitetsnormer

12.5.1 och 2. Harmonisering av miljökvalitetsnormer och utformning och beslut.

Fiskekommunerna har inget att erinra mot förslaget och ser nödvändigheten i att HaV får ansvar till översyn med harmonisering av förekommande miljökvalitetsnormer.

Kap 13 Åtgärdsprogram och åtgärdsarbete

Fiskekommunerna delar bilden som återges på s 507 ”att åtgärdsunderskottet är ett mycket allvarligt problem i havsmiljöförvaltningen”

Fiskekommunerna har ingen erinran till förslaget (avsnitt 13.9.5 sid 517) att Länsstyrelsernas beredningsfunktion utvecklas för arbete med bredare havs- och vattenmiljöfrågor. Denna utveckling behöver tydligt kopplas till förslaget om inrättande av regionala och lokala åtgärdssamordnare. Väsentligt hur dessa organiseras inom Länsstyrelserna samt vidare viktigt att åtgärderna har en finansiering (avsnitt 13.9.6 sid 519)

Fiskekommunerna konstaterar också att om regeringen skall godkänna samordnat åtgärdsprogram för vatten och havsmiljön är det ännu viktigare att HaV och Vattenmyndigheterna har skarpare konsekvensutredningar samt förslag på finansiering av åtgärder. Vilket sällan är fallen idag. Ett åtgärdsarbete som saknar finansiering löper ännu större risk att stanna av och eller inte alls bli utfört.

Kap 14 Ingen gödning till havet

14.16.4 Vattenbruk och blå fånggrödor

Vattenbrukets sparsamma utrymme i denna utredning förklaras delvis med att dess betydelse behandlats mer i SOU 2020:10 *Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet ingen övergödning*.

I slutet av kapitel-avsnitt 14.16.4 (Vattenbruk och fånggrödor) hänvisas till ett förslag i den utredningen om ändring av bestämmelsen 11kap 11§ 2 stycket i miljöbalken som syftar till harmoniserat regelverk för tillståndsprövning av vattenbruk för t ex sjöpungror och alger (på samma sätt som odling av fisk, musslor och skaldjur har idag). Detta är en så viktig juridisk åtgärd att realisera för existens och utveckling av det innovativa vattenbruket i Bohuslän och Västerhavet. Fiskekommunerna hade gärna sett att den fanns med bland författningsförslagen även i denna utredning. Eller åtminstone hänvisades till i kap 1.3 Förslag till lag om ändring av miljöbalken.

Erfarenheter från vårt geografiska område är tydliga när det gäller tillståndsprövning av olika ärenden att det saknas rutiner, kunskap erfarenheter till att ge beslut inom rimlig tid. I jämförelse med grannländer har Sverige betydligt längre handläggningstider för tillståndsprövningar inom vattenbruk.

14.17 Fiskförvaltning kan lindra effekter av övergödning i kust och hav

I en föränderlig havsmiljö och ett föränderligt klimat kan man inte förvänta sig att bestånden och näringsvävarna är statiska över lång tid. I detta avsnitt lyfts exemplariskt hur rätt hanterad fiskförvaltning kan motverka ett annat miljöproblem genom reparerade näringsvävar, dessutom indikerar man utrymmet för att hitta andra/förändrade resurser. Till exempel om en större andel av sill/strömning i utsjön går till livsmedel i stället för fiskmjöl kan resursen spigg kanske användas till fiskmjöl?

Kap 16 Marint skräp

Kap 16.1.3 Förlorade fiskeredskap

I september 2018 startade Sveriges första marina återvinningscentral i Sotenäs kommun. Här samlar man in uttjänta fiskeredskap som på plats sorteras för att möjliggöra återbruk, up-cycling, materialåtervinning och i sista hand energiåtervinning. Dessutom samlas fraktioner av strandstädad plast in och sorteras för materialåtervinning.

Fiskekommunerna tycker det är bra att utredningen poängterar att även om producentansvar införs nu råder det inte bot på den miljöskauld av marint avfall som redan byggts upp.

Kap 17 Förvaltning av fisk

Miljömålsberedningens tar även i detta kapitel ett mycket välkommet helhetsgrepp på situationen. Fiskeförvaltningen i Sverige beskrivs och förklaras från alla vinklar. Inga fakta, problem eller intressekonflikter verkar saknas. Här finns allt med och föredömligt samlat, olika typen av fiske, redskap, geografier. Mer kunskap från fritidsfiske och turismfiske kan ge ökad kännedom om bestånden för olika arter.

Det är bra att man tidigt i kapitlet lyfter fram intresse, kunskap och engagemang hos fiskets intressenter (yrkes- och fritidsfisket). Att dessa grupper generellt är lika måna om att ha hållbar havsmiljö som andra miljöorganisationer. Vi delar utredningens bild att mycket i det samlade havsmiljöarbetet kan förbättras om de sektorer och intressen som närmast berörs brett involveras i arbetet. Utredningen nämner flera gånger erfarenheterna från Samförvaltningen i Norra Bohuslän och även arbete inom +8 fjordar. I båda dessa områden finns lång erfarenhet av bredare / holistiskt / ekosystembaserat arbetssätt där olika intressen deltar för nå gemensam syn på utveckling och förvaltning av både resurser och bevarandevärden.

I detta kapitel har utredningen också djupdykt i förvaltningen av säl och skarv i relation till fisket. Miljömålsutredningen har samma slutsatser som Fiskekommunerna och som framförts på senare år. Förvaltningen av fisk/fiskresurs måste också samordnas med förvaltning av annat vilt (läs *säl och skarv*).

Sill och sillberedning är en viktig del av Bohuslänns historia och Fiskekommunerna samverkar med lokala näringen (mottagning, beredning, förädling). Det svenska fiske som just nu är mest lönsamt är det pelagiska fisket. Senare tids nyare större båtar innebär också mindre klimatavtryck.

Idag går stora delar av de pelagiska fångsterna (75% enligt utredningen, omfattar även pelagiskt fiske i Östersjön) dock till olika fiskfoderprodukter (fiskmjöl, foderpellets, olja osv). Fiskekommunerna saknar i utredningen resonemang och koppling mellan ekosystembaserad

havs- och fiskförvaltning och t ex Sveriges Livsmedelsstrategi.

Hur kan framtidens havsförvaltning i samverkan med andra myndigheter bidra till att större andel pelagisk fisk går direkt till humankonsumtion? Vilken styrning i fiskeregelverk kan införas för att styra i riktning, *hur* och *när* bestånden fiskas, för att leverera fångster av bästa kvalitet till beredning /föreläggning? Fiskekommunerna tycker det är viktigt att Regering och Riksdag får en helhetssyn på hur fiskenäringen (hela kedjan) är en mycket viktig faktor för hållbara bärkraftiga kustsamhällen, fungerande över hela året.

I kapitel 17 finns flera resonemang och förslag som syftar till att dels öka kunskapen om ekologiska interaktioner mellan kust och utsjö samt också förslag om regleringar som skall leda till att stärka bestånden av viktiga arter (t ex näringsvävsreglerande rovfisk) i både kust och utsjö (sid 908). Fiskekommunerna menar att alla ändringar av regler måste basera sig på kunskap och avvägningar. Översyner av t ex trålgränser och inflyttningssområden måste grunda sig på fullständig konsekvensanalys och att samla/skaffa mer kunskap samt att fiskets organisationer (producentorganisationer) måste vara med i arbetet.

Hur vi fiskar och vad vi äter från havet idag, skiljer sig från förr och kommer aldrig vara detsamma i framtiden. Det är viktigt att både kunna förändra och anpassa sig samtidigt som det görs mer hållbart och leder till stärkta ekosystem och tjänster.

Kap 20 Marint områdesskydd //20.6.1 Reglering av fiske //20.8.5 Reglering av fiske i skyddade områden

Fiskekommunerna konstaterar att utredningen redovisar korsvis så att dessa frågor även framgår i kapitel 17. Det är bra att bestånd av fisk, skaldjur integreras med olika metoder att skydda havets mångfald. Det är bra att utredningen lyfter att strikt skydd (dvs med total fiskefredning) inte alltid nödvändigtvis är den effektivaste metoden att bevara ekosystemen.

Kap 21 Kusthavet - där alla vill vara

Parallellt med denna utredning har även SOU 2020:78 *Tillgängliga stränder – Ett mer differentierat strandskydd* varit på remiss. För strandskydd vid kusten föreslås även där att prövning av dispens ska vara restriktiv. Dock saknas resonemang om att strandskyddet i grunden är bevarandelagstiftning i MB 7 kap.

I *Tillgängliga stränder* föreslår man en förändring som Fiskekommunerna ställer sig bakom. Det rör möjligheten till undantag för byggnader och anordningar som krävs för en *verksamhet* som måste, av sin natur, finnas inom strandskydd eller i läge (t ex vattenbruk och / eller mottagning och omhändertagande av råvaror från vattenbruk). I nuvarande lydelse finns bara den undantagsmöjligheten för yrkesfiske. För att fortsatt stötta utveckling av hållbara näringar i och från havet behöver regelverket om undantag för näringar ses över och begreppet breddas som *Tillgängliga stränder* föreslår. I det fall sådana anläggningar/byggnader ges undantag kommer det också ställa stort krav på efterlevnad av villkor. Ändamålet, för en ”blå” näringsverksamhet, ska inte kunna omvandlas (t ex till privatbostad). Resonemanget skulle även kunna appliceras på anläggning/placering av marina kolonilotter.

I övrigt ställer sig Fiskekommunerna bakom resonemanget i denna utredning om ett bibehållit starkt och restriktivt strandskydd vid kusten. Det är också en viktig komponent i miljömålet *Hav i balans och en levande kust och skärgård*. En sönderexploaterad och fragmenterad havstrandsmiljö går inte att återställa.

Kap 22 Havsmiljödata

Det har i så många utredningar lyfts att bristen på kunskap, data hindrar havsmiljöarbetet. Positivt att denna utredning försöker hitta andra källor för vissa data – t ex att yrkes- och fritidsfiske kan bidra med dataunderlag för bedömning av arter och bestånd.

Kap 26 Konsekvensanalys

26.7.3 Konsekvenser för fiskenäringen (sid 1487-1495)

Fiskekommunerna delar utredningen slutsatser och det är av yttersta vikt att fiskets intressenter involveras i processen med en förändrad havsmiljöförvaltning.

26.11 Konsekvenser av förslag...brottsförebyggande arbete

Fiskekommunerna delar utredningens konstaterande att nya regelverk och regleringar kan leda till ökad insats av tillsyn för regelefterlevnad. En ökad tillsyn ska ske i nära samverkan med yrkesfisket. Tillsynen till havs är redan idag undermålig. Det är lika viktigt att jobba med förebyggande tillsyn i form av informationskampanjer (nämns i andra avsnitt i konsekvenser).

Kap 27 Författningskommentarer

27.2 Förslag till lag om ändring fiskelagen

20§ - se synpunkt/kommentar i kapitel 1 vad gäller avvägning gentemot/mellan fiskets och naturvårdens intresse

Bilaga

Förändringen innebär att fiske/plockning av stillahavs- /japansk jätteostron (*Magallana gigas*), släpps "fritt" (bilaga förtydligas). Fiskekommunerna bedömer att förändringen initialt kan leda till behov av ökad tillsyn. Det kan därför kräva särskilda informationsinsatser till intresserad allmänhet. Det gäller också kunskap /information om ostronens ätlighet över tid. Det inte säkert att dagens vattenrättsägare ställer sig odelat positiva till att plockning av jätteostron släpps helt fritt. Frågan bör möjligen också hanteras såsom för organiserad svamp/bärplockning och intrång för markägare.

27.3 Ändring miljöbalken 7 kap 13§ (

Se Fiskekommunernas kommentar om förtydligade undantagsregler och villkor i strandskyddet i kommentar till kapitel 21

Noterade eventuella sakfel och/eller förslag till kompletteringar

På sid 778 i stycket med rubriken *Det demersala fisket*, tror vi det blivit ett tryckfel som blir syftningsfel. I andra meningen skrivs om den pelagiska flottan (på västkusten), oklart om ni syftar på delar av den **demersala** fiskeflottan som mest fiskar i utsjöområden. Stycket handlar ju *inte* om den *pelagiska* flottan.

På sid 911 i stycket med rubriken *Behov av bättre kunskapsunderlag – anmälnings och rapporteringskyldigheter för fritidsfiske* nämns att "för vissa kustbestånd som abborre och gädda står fritidsfisket för en majoritet av fångsten. Fiskekommunerna hade gärna sett att man här också nämnt att det finns indikation på att motsvarande förhållanden gäller för hummerfisket. Trots att antalet redskap per fiskare minskat så tillkommer varje år fritidsfiskare som vill vara med i fisket av havets svarta guld.

För Fiskekommunerna

Roland Norlén

Vice ordförande